

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

της 19ης Οκτωβρίου 2000¹

1. Ο B. Connolly, πρώην υπάλληλος της Επιτροπής, άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 19ης Μαΐου 1999², με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή του ακυρώσεως κατά της από 7 Δεκεμβρίου 1995 γνώμης του πειθαρχικού συμβουλίου και της από 16 Ιανουαρίου 1996 αποφάσεως περί παύσεώς του με ισχύ από 1ης Φεβρουαρίου 1996.

— Από το 1991, ο B. Connolly ζήτησε, σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ)³, άδεια για τη δημοσίευση τριών άρθρων σχετικά με νομισματικά ζητήματα, άδεια η οποία δεν του δόθηκε.

I — Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς

2. Τα αναγνωρισθέντα ως αποδεδειγμένα, με την πρωτόδικη απόφαση, πραγματικά περιστατικά είναι συνοπτικά τα ακόλουθα:

— Στις 24 Απριλίου 1995 ο B. Connolly ζήτησε, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 40 του ΚΥΚ, άδεια άνευ αποδοχών διαρκείας τριών μηνών από τις 3 Ιουλίου 1995. Με πράξη της 2ας Ιουνίου, η Επιτροπή τού χορήγησε την άδεια, ενώ με έτερη πράξη της 27ης Σεπτεμβρίου 1995, έκανε δεκτή την επανένταξή του από 4 Οκτωβρίου 1995.

— Ο προσφεύγων διατέλεσε υπάλληλος του βαθμού A 4 και προϊστάμενος της διοικητικής μονάδας 3 «ΕΝΣ, εθνικές και κοινοτικές νομισματικές πολιτικές» της διευθύνσεως Δ, υπεύθυνης για νομισματικά θέματα εντός της γενικής διευθύνσεως των οικονομικών και χρηματοδοτικών υποθέσεων.

— Κατά τη διάρκεια της ως άνω περιόδου αδείας του, ο B. Connolly δημοσίευσε βιβλίο με τίτλο: *The rotten heart of Europe. The dirty war for Europe's money*,

3 — Κανονισμός (ΕΟΚ, Ευρατόμ, ΕΚΑΧ) 259/68 του Συμβουλίου, της 29ης Φεβρουαρίου 1968, περί καθορισμού του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και περί θεσπίσεως ειδικών μέτρων προσωρινώς εφαρμοστέων στους υπαλλήλους της Επιτροπής (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 108). Ο ως άνω κανονισμός, ο οποίος επέφερε ορισμένες σημαντικές τροποποιήσεις στον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 31 και στον κανονισμό (Ευρατόμ) αριθ. 11 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1961 (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 19), τροποποιήθηκε με τη σειρά του επανειλημμένα (μέχρι τον Μάρτιο του 1999 οι τροποποιήσεις του ανέχονταν σε 80 περίπου).

Ckódra sot paxsósúpol: g írpamijñ.

1 — Απόφαση επί των συνεδριασθεισών υποθέσεων Τ-34/96 και Τ-163/96, Connolly κατά Επiτροπής (Συλλογή Υπ.Υπ. 1999, σ. I-A-87 και σ. II-463).

χωρίς να ζητήσει προηγουμένως άδεια, όπως προβλέπει το άρθρο 17, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Στις αρχές του Σεπτεμβρίου, και συγκεκριμένα στις 4 και 10 του μηνός, δημοσιεύθηκαν στον βρετανικό Τύπο ορισμένα άρθρα αφορώντα το βιβλίο.

- Ο γενικός διευθυντής προσωπικού και διοικήσεως, υπό την ιδιότητά του ως αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (στο εξής: ΑΔΑ), απέστειλε στον προσφεύγοντα το από 6 Σεπτεμβρίου 1995 έγγραφο, με το οποίο τον πληροφορούσε για την απόφασή του να κινήσει πειθαρχική διαδικασία λόγω παραβάσεως των άρθρων 11, 12 και 17 του ΚΥΚ, και τον καλούσε σε ακρόαση σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 87.
- Στις 12 Σεπτεμβρίου 1995, ημερομηνία κλήσεως του προσφεύγοντος σε πρώτη ακρόαση, ο B. Connolly υπέβαλε γραπτή δήλωση, σύμφωνα με την οποία δεν επρόκειτο να απαντήσει σε καμία ερώτηση αν προηγουμένως δεν ενημερωνόταν επί των συγκεκριμένων παραβάσεων που του προσάπτονταν. Την επόμενη ημέρα του απεστάλη και νέα πρόσκληση με τη διευκρίνιση ότι τα προσαπτόμενα γεγονότα ενέκλειτο στην έκδοση του βιβλίου, στη δημοσίευση αποσπασμάτων του περιεχομένου του στην εφημερίδα *The Times* και στις δηλώσεις του στα πλαίσια συνεντεύξεως στο ίδιο έντυπο, χωρίς ο ενδιαφερόμενος να έχει ζητήσει την προς τούτο απαιτούμενη άδεια.
- Στις 26 Σεπτεμβρίου 1995 στα πλαίσια νέας ακροάσεως, ο B. Connolly αρνήθηκε να απαντήσει στις υποβληθείσες ερωτήσεις και κατέθεσε γραπτή δήλωση με την οποία θεωρούσε θεμιτό ότι δημοσίευσε έργο χωρίς να ζητήσει προηγουμένως άδεια, εφόσον, όταν το έπραξε, τελούσε σε κατάσταση αδείας άνευ αποδοχών. Πρόσθεσε ότι η δημοσίευση στον Τύπο αποσπασμάτων του βιβλίου του ήταν έργο του εκδότη και ότι ορισμένες από τις δηλώσεις που περιελάμβανε η προαναφερθείσα συνέντευξη είχαν αποδοθεί εσφαλμένα στον ίδιο. Τέλος, ο B. Connolly διατύπωνε επιφυλάξεις ως προς την αντικειμενικότητα της πειθαρχικής διαδικασίας που κινήθηκε εναντίον του.
- Στις 27 Σεπτεμβρίου 1995 η ΑΔΑ αποφάσισε, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 88 του ΚΥΚ, τη θέση του B. Connolly σε αργία από 3ης Οκτωβρίου, με παρακρατήση του ημίσεος του βασικού μισθού του καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της καταστάσεως αυτής, ενώ στις 4 Οκτωβρίου αποφάσισε να ζητήσει από το πειθαρχικό συμβούλιο να επιληφθεί δυνάμει της διατάξεως του άρθρου 1 του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ.
- Ο B. Connolly υπέβαλε διοικητική ένσταση στις 27 Οκτωβρίου 1995, σύμφωνα με το άρθρο 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, κατά των αποφάσεων βάσει των οποίων: α) κινήθηκε η εις βάρος του πειθαρχική διαδικασία, β) ζητήθηκε από το πειθαρχικό συμβούλιο να επιληφθεί και γ) ο ίδιος τέθηκε σε αργία.

- Στις 27 Φεβρουαρίου 1996 η Επιτροπή τού ανακοίνωσε ότι η ένστασή του απορρίφθηκε σιωπηρώς, αλλ' ο ενδιαφερόμενος είχε ήδη ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου, πρωτοκολληθείσα ως υπόθεση T-203/95.

παράγραφος 2, του ΚΥΚ, κατά της γνώμης του πειθαρχικού συμβουλίου και κατά της αποφάσεως περί παύσεως. Η ένσταση αυτή απορρίφθηκε ρητώς από την Επιτροπή με έγγραφο που κοινοποιήθηκε στον ενδιαφερόμενο στις 18 Ιουλίου 1996.
- Στις 7 Δεκεμβρίου 1995 το πειθαρχικό συμβούλιο εξέδωσε τη γνώμη του, με την οποία πρότεινε να του επιβληθεί η προβλεπόμενη στο άρθρο 86, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του ΚΥΚ, ποινή της παύσεως, χωρίς απώλεια των συνταξιοδοτικών του δικαιωμάτων.
- Στις 13 Μαρτίου 1996 ο B. Connolly άσκησε ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή ακυρώσεως κατά της γνώμης του πειθαρχικού συμβουλίου (υπόθεση T-34/96) και στις 18 Οκτωβρίου 1996 έτερη προσφυγή βάλλουσα κατά της αποφάσεως περί παύσεώς του (υπόθεση T-163/96).
- Στις 9 Ιουλίου 1996 ο προσφεύγων έτυχε ακροάσεως εκ μέρους της ΑΔΑ, κατ' εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 3, του παραρτήματος IX.

II — Η αίτηση αναιρέσεως

- Με απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 1996, η ΑΔΑ επέβαλε στον B. Connolly την ποινή της παύσεως χωρίς απώλεια των συνταξιοδοτικών του δικαιωμάτων.
- Με έγγραφο της 7ης Μαρτίου 1996, το οποίο πρωτοκολλήθηκε στη γενική γραμματεία της Επιτροπής στις 14 Μαρτίου 1996, ο προσφεύγων υπέβαλε ένσταση, δυνάμει του άρθρου 90, 3. Η παρούσα αίτηση αναιρέσεως κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 20 Ιουλίου 1999. Προβάλλονται δεκατρείς λόγοι αναιρέσεως που υποδιαιρούνται, κατά περίπωση, σε διάφορα σκέλη, τα οποία περιλαμβάνουν με τη σειρά τους διάφορες αιτιάσεις. Προτίθεται να εγκύψω διαδοχικώς, παρατηρώντας ότι δεν θα εξετάσω τις αιτιάσεις εκείνες, οι οποίες, μολονότι βάσιμες, δεν ασκούν προφανώς επιρροή επί της εξαφάνισως, έστω και μερικώς, της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

Πρώτος λόγος αναιρέσεως: η υποχρέωση λήψεως αδείας για τη δημοσίευση ενός κειμένου δεν συνάδει προς τις επιταγές της ελευθερίας εκφράσεως

σκοπό, αλλά και να δύναται να αποτελέσει αντικείμενο αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου.

4. Με τον πρώτο λόγο του αναιρέσεως, ο οποίος αποτελείται από δύο σκέλη, αντικείμενο από κοινού εξετάσεως, ο αναιρεσείων αξιώνει κατ' ουσία την εξαφάνιση της πρωτόδικης αποφάσεως λόγω παραβάσεως των διατάξεων του άρθρου 10 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, υπογραφείσας στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: Σύμβαση ή ΕΣΔΑ).

5. Στα πλαίσια του λόγου αυτού, ο αναιρεσείων διατυπώνει ποικίλες και μακροσκελείς αιτιάσεις κατά της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Πρώτον, εκτιμά ότι το Πρωτοδικείο όφειλε να κρίνει ότι τα άρθρα 12 και 17 του ΚΥΚ καθιερώνουν καθεστώς εκ των προτέρων λογοκρισίας, αφ' εαυτού απαράδεκτο ως αντικείμενο προς τις απαιτήσεις του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ, όπως έχει ερμηνευθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (στο εξής: Δικαστήριο του Στρασβούργου ή ΕΔΑΔ).

Επιπλέον, το ως άνω καθεστώς δεν συνδυάζεται με τις ουσιαστικές και δικονομικές εγγυήσεις από τις οποίες το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ εξαρτά τους περιορισμούς του προστατευόμενου θεμελιώδους δικαιώματος, όπως ότι οποιοσδήποτε περιορισμός πρέπει να επιδιώκει νόμιμο σκοπό, να προβλέπεται από κανονιστική διάταξη επιτρέπουσα την επιβολή του και να είναι αναγκαίος και κατάλληλος σε σχέση με τον επιδιωκόμενο

Τέλος, αθετείται προφανώς η, προ της επιβολής περιορισμού σε θεμελιώδες δικαίωμα όπως είναι η ελευθερία εκφράσεως, υποχρέωση σταθμίσεως των διαφόρων διακυβευόμενων συμφερόντων.

6. Κατ' αρχάς, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, αν ο αναιρεσείων αμφισβητεί την ίδια τη νομιμότητα του εγκαθιδρυθέντος με το άρθρο 17 του ΚΥΚ καθεστώτος και όχι την ερμηνεία του Πρωτοδικείου, θα έπρεπε να είχε προβάλει έγκαιρα ένσταση ελλείψεως νομιμότητας σύμφωνα με το άρθρο 184 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 241 ΕΚ).

7. Κατά την άποψή μου, μολονότι είναι βέβαιο ότι οι αιτιάσεις που περιλαμβάνει ο πρώτος αυτός λόγος αναιρέσεως μπορούν να εκληφθούν, λόγω της γενικότητάς τους, ως βάλλουσες in abstracto κατά του κύρους του προβλεπόμενου στο άρθρο 17 καθεστώτος αδείας, συνάγεται, από τη διατύπωσή τους, εναντίωση προς την συγκεκριμένη μέθοδο που ακολούθησε το Πρωτοδικείο. Άρα, δεν συντρέχει λόγος να αποσαφηνιστεί το ζήτημα σχετικά με το πρόσφορο δικονομικό μέσο για την εξέταση τυχόν ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας ούτε άλλωστε να ελεγχθεί αν η δικονομική στάση του Connolly μπορεί να εξομοιωθεί με προβολή παρόμοιας ενστάσεως.

8. Αυτός, πάντως, δεν είναι λόγος για να συναγάγω συμπέρασμα όμοιο με το αίτημα του αναιρεσείοντος: κατά την άποψή μου, το Πρωτοδικείο, εκτιμώντας τη φερόμενη προσβολή της κατά το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ θεμελιώδους ελευθερίας, δεν παραβίασε, κυρίως με τις σκέψεις 146 επ. της αποφάσεώς του, την ως άνω διάταξη.

9. Η ελευθερία εκφράσεως είναι ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους κάθε δημοκρατικής κοινωνίας. Όπως αναγνωρίζεται σε μία από τις φωτεινότερες σελίδες της νομολογίας του Στρασβούργου, «Η ελευθερία εκφράσεως συνιστά ένα από τα θεμέλια [μιας δημοκρατικής κοινωνίας] και μία από τις πρωταρχικές προϋποθέσεις προόδου της ίδιας και τελειώσεως κάθε ατόμου. Υπό την επιφύλαξη του άρθρου 10, παράγραφος 2, τυγχάνει εφαρμογής όχι μόνον επί των “πληροφοριών” ή “ιδεών” που γίνονται ευμενώς δεκτές ή θεωρούνται αβλαβείς ή αδιάφορες, αλλά και επί όλων εκείνων που θίγουν, σκανδαλίζουν ή ενοχλούν το κράτος ή οποιοδήποτε τμήμα του πληθυσμού. Αυτό απαιτούν η πολυφωνία, η ανεκτικότητα και η ευρύτητα πνεύματος, χωρίς τις οποίες δεν νοείται “δημοκρατική κοινωνία”»⁴.

10. Είναι προφανές ότι οι υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων απολαύουν του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως, όπως αυτό καθιερώνεται με την «ΕΣΔΑ», και μπορούν να το επικαλούνται ενώπιον του Δικαστηρίου ως γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου. Τούτο προκύπτει, ειδικότερα, από

το άρθρο 6, παράγραφος 2, ΕΕ. Εξυπακούεται ότι, κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών της Συμβάσεως, οι κοινοτικοί υπάλληλοι υπόκεινται στους αναγκαίους εντός μιας δημοκρατικής κοινωνίας περιορισμούς, ο καθορισμός των οποίων εναπόκειται αποκλειστικά στα κοινοτικά θεσμικά όργανα. Άρα, είναι απορριπτέα η άποψη του αναιρεσείοντος ότι η ευχέρεια θεσπίσεως των προϋποθέσεων απολαύσεως των προνομίων της Συμβάσεως επιφυλάσσεται στα παραδοσιακώς εννοούμενα κράτη.

11. Η ως άνω Σύμβαση, η κεφαλαιώδης σημασία της οποίας ως πηγής εμπνεύσεως για τον προσδιορισμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων της κοινοτικής έννομης τάξεως αναγνωρίστηκε από το Δικαστήριο πολύ πριν από τη μεταρρύθμιση του Μάαστριχτ, δημιουργεί τον δικό της μηχανισμό ελέγχου, ο οποίος έγκειται σήμερα κατ' ουσία στη διαδικασία υποβολής των συναφών διαφορών ενώπιον του ΕΔΑΔ. Το δικαστήριο αυτό ακολουθεί, όπως έπραξε και η καταργηθείσα Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, δική του ερμηνευτική μεθοδολογία, κατάλληλη για την εφαρμογή της Συμβάσεως. Ας μου επιτραπεί να τη σκιαγραφήσω.

12. Όσον αφορά προσφυγές θεμελιούμενες στα άρθρα 8 έως 11 της Συμβάσεως, η δομή των οποίων είναι παρεμφερής, το Δικαστήριο του Στρασβούργου προβαίνει συνήθως σε διαδοχική εξέταση των συγκεκριμένων προϋποθέσεων. Κατ' αρχάς, ελέγχει αν η αποτελούσα αντικείμενο της προσφυγής πράξη μπορεί να χαρακτηριστεί ως επέμβαση του κράτους σε ένα από τα αναγνωριζόμενα με την πρώτη παράγραφο των τεσσάρων αυτών διατάξεων δικαιώματα και

4 — ΕΔΑΔ, απόφαση Handyside κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 7ης Δεκεμβρίου 1976, σειρά Α αριθ. 24, § 49.

ελευθερίες. Σε καταφατική περίπτωση, οι δικαστές του Στρασβούργου εξετάζουν ακολουθώντας αν η επέμβαση μπορεί να δικαιολογηθεί υπό το πρίσμα της δεύτερης παραγράφου. Προς τούτο, εκτιμούν αλληλοδιαδόχως αν η πράξη επιδιώκει κάποιον από τους περιλαμβανόμενους στις εν λόγω διατάξεις σκοπούς — μεταξύ των οποίων καταλέγεται, στην περίπτωση του άρθρου 10, η προστασία των ακολουθών εννόμων αγαθών: της εθνικής ασφάλειας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της δημόσιας τάξεως, της προστασίας της τάξεως και προλήψεως του εγκλήματος, της προστασίας της υγείας, της ηθικής, της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων, της εμπιστευτικότητας συγκεκριμένων πληροφοριών και της διασφάλισης του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας — και αν προβλέπεται από διάταξη νόμου διατυπωμένη με επαρκή ακρίβεια. Τέλος, εφόσον πληρούνται όλα τα ανωτέρω προαπαιτούμενα, το Δικαστήριο του Στρασβούργου ελέγχει αν η επέμβαση είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Πρόκειται, συνεπώς, για ερμηνευτική *iter* που δεν επιβάλλει υποχρεώσεις άλλες πλην των απορρεουσών από τη Σύμβαση. Εξ ου και η χρήση απλώς και μόνο διαφορετικής μεθόδου δεν μπορεί να συνιστά αφ' εαυτής παραβίαση της Συμβάσεως, όπως θα μπορούσε να συναχθεί από τη διατύπωση του λόγου αυτού αναιρέσεως εκ μέρους του αναιρεσιόντος. Στον βαθμό, λοιπόν, που ο λόγος αυτός αναιρέσεως επιδιώκει να θέσει υπό αμφισβήτηση την εκ μέρους του Πρωτοδικείου υιοθέτηση ορισμένων ερμηνευτικών προτύπων, διακριτών από εκείνα που χρησιμοποιεί το ΕΔΑΔ, δεν ασκεί, κατ' ανάγκη, επιρροή.

13. Εν πάση περιπτώσει, θεωρώ ότι, σε αντίθεση προς όσα ισχυρίστηκε ο αναιρεσιών, η απόφαση της 19ης Μαΐου 1999 εμπεριέχει τα

ερμηνευτικά κριτήρια, η φερόμενη έλλειψη των οποίων συνιστά το θεμέλιο του λόγου αυτού αναιρέσεως.

14. Δεν χωρεί, νομίζω, αμφιβολία ότι η επιβληθείσα στον αναιρεσιόντα ποινή συνιστά, κατ' αρχήν, στον βαθμό που θεμελιώνεται εν μέρει στην έλλειψη προηγούμενης αδείας για τη δημοσίευση, επέμβαση στο υπό ευρεία έννοια δικαίωμά του επί της ελευθερίας εκφράσεως.

15. Η ως άνω επέμβαση προβλέπεται από τον νόμο. Το άρθρο 17, παράγραφος 2, του ΚΥΚ — ο οποίος εγκρίθηκε με κανονισμό του Συμβουλίου — εξαρτά τη δημοσίευση οποιουδήποτε κειμένου, το αντικείμενο του οποίου συνδέεται με την άσκηση της δραστηριότητας των Κοινοτήτων, από άδεια, οπότε ενέχει αναμφιβόλως δεσμευτικό νομικό χαρακτήρα.

Επί πλέον, η οικεία διάταξη εμπεριέχει επαρκή στοιχεία προβλεψιμότητας σε σχέση με την ποινή. Η σχετική ασάφεια της αναφοράς, με την τελευταία περίοδο της διατάξεως, στα «συμφέροντα των Κοινοτήτων» εξηγείται από την ίδια την ποικιλομορφία των πράξεων, την εκτέλεση των οποίων επιδιώκει να παρεμποδίσει, και την αδυναμία να υπαχθούν σε ακριβέστερη έκφραση οι ως άνω υποθετικές περιπτώσεις. Φρονώ, μολοντούτο, ότι η διατύπωση αυτή επέτρεπε στον ενδιαφερόμενο να προβλέψει, σε βαθμό περισσότερο από εύλογο, ενόψει των συγκεκριμένων περιστάσεων, ότι, αν είχε ζητήσει την άδεια για την έκδοση του *The Rotten Heart of Europe. The Dirty War for Europe's Money*, η σχετική αίτηση δεν θα είχε γίνει δεκτή. Το αναγνωρίζει άλλωστε η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, στη σκέψη 154 της

οποίας επισημαίνεται ένας από τους βασικούς λόγους λήψης της απόφασης περί παύσεως, ήτοι ότι ο B. Connolly «δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η άδεια εκδόσεως δεν θα του χορηγούνταν για τους ίδιους λόγους για τους οποίους δεν του επετράπη παλαιότερα η δημοσίευση διαφόρων άρθρων παρεμφερούς περιεχομένου».

Για να γίνω ακόμη σαφέστερος, παραπέμπω, όπως έπραξε ο αναιρεσείων, στην απόφαση του ΕΔΑΔ της 25ης Νοεμβρίου 1996 στην υπόθεση Wingrove κατά Ηνωμένου Βασιλείου⁵. Στα πλαίσια της υποθέσεως εκείνης, οι δικαστές του Στρασβούργου κλήθηκαν να εξετάσουν αν η άρνηση χορηγήσεως αδείας διανομής βιντεοταινίας, αν και θεωρηθείσας βλάσφημης, παραβίαζε την αναγνωριζόμενη στο άρθρο 10 της Συμβάσεως ελευθερία εκφράσεως. Όπως προκύπτει από την απόφαση, το αγγλικό δίκαιο χαρακτηρίζει το έγκλημα της βλασφημίας ως εξής: «Μια δημοσίευση ενέχει βλάσφημο χαρακτήρα αν περιέχει κάποιο απαξιωτικό, υβριστικό, ευτελές ή προσβλητικό στοιχείο για τον Θεό, τον Ιησού Χριστό, τη Βίβλο και τις ιεροτελεστίες της Εκκλησίας της Αγγλίας, όπως ορίζει ο νόμος»⁶. Η ασάφεια του ορισμού αυτού δεν στάθηκε ικανή να επηρεάσει την κρίση του ΕΔΑΔ σχετικά με την προβλεψιμότητα. Όπως αντιθέτως, αναγνωρίστηκε ότι οι εθνικές αρχές έπρεπε να απολαύουν της αναγκαίας ελαστικότητας κατά την εκτίμηση αν συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά ενέπιπταν στον ως άνω ορισμό του εγκλήματος.

16. Δεν πιστεύω περαιτέρω ότι μπορούν να υφίστανται σοβαρές αμφιβολίες ούτε ως προς τη νομιμότητα του σκοπού που επιδίωξε η Επιτροπή επιβάλλοντας την κύρωση, ούτε ως προς το συμβατό αυτής προς τις προβλεπόμενες με το άρθρο 10, παράγραφος 2, της Συμβάσεως εξαιρέσεις. Ασφαλώς, οι αντίστοιχοι λόγοι που απαριθμούνται έχουν περιοριστικό χαρακτήρα, παράλληλα όμως γίνεται γενική αναφορά στην «προστασία της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων», μεταξύ των οποίων καταλέγεται, χωρίς αμφιβολία, η προστασία του δικαιώματος ενός κοινοτικού θεσμικού οργάνου σχετικά με την υπόληψη των μελών του και την εντιμότητα των υπαλλήλων του. Το αναγνωρίζει περίτρανα το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 150 της αποφάσεώς του, σύμφωνα με την οποία «η απαιτούμενη προηγούμενη άδεια για τη δημοσίευση επιδιώκει τον θεμιτό σκοπό να αποφεύγεται ένα κείμενο σχετικά με τη δραστηριότητα των Κοινοτήτων να θίγει τα συμφέροντά τους και ειδικότερα, όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση, την υπόληψη και την εικόνα ενός από τα θεσμικά όργανά τους».

17. Επί πλέον, ο έλεγχος των δικαστών του Στρασβούργου μετρίασε ως ένα βαθμό την αυστηρότητα της απαιτήσεως να συντρέχει θεμιτός σκοπός, εστιάζοντας την εκτίμηση της παραβάσεως στο κριτήριο της «αναγκαιότητας σε μια δημοκρατική κοινωνία». Αρκεί να υπενθυμίσω και πάλι την υπόθεση Wingrove κατά Ηνωμένου Βασιλείου, με την οποία το ΕΔΑΔ έκρινε ότι το έγκλημα της βλασφημίας, εισάγοντας διάκριση ήδη σε επίπεδο ορισμού, δεδομένου ότι δεν επιδίωκε τίποτε περισσότερο από την προστασία της Αγγλικανικής Εκκλησίας και των δοξασιών της, στόχευε σκοπό που ενέπιπτε αναμφίβολα στην «προστασία των δικαιωμάτων των τρίτων», όπως προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, της Συμβάσεως⁷.

5 — *Recueil des arrêts et décisions*, 1996-V, σ. 1957.

6 — § 27.

7 — § 48 έως 51 της αποφάσεως Wingrove κατά Ηνωμένου Βασιλείου.

18. Τέλος, στερείται παντελώς ερείσματος επί των συμβατικών διατάξεων ο ισχυρισμός του ανααιρεσέοντος ότι ο ενδιαφερόμενος για την υπόληψή του και φορέας των δικαιωμάτων που μπορούν να δικαιολογήσουν επέμβαση δεν νοείται να είναι δημόσιο ίδρυμα και ακόμη λιγότερο η ίδια η αρχή που επιβάλλει την ποινή.

Αφενός, νομίζω, αν δεν σφάλω, ότι το ΕΔΑΔ ουδέποτε ασπάστηκε τη θεωρητική άποψη ότι ένας οργανισμός που ασκεί δημόσια εξουσία δεν μπορεί να περιορίζει νομίμως θεμελιώδη ελευθερία προκειμένου να υπερασπίσει την υπόληψή του. Μάλιστα, φαίνεται να ισχύει το αντίθετο μετά βεβαιότητας. Στην υπόθεση *Thorgeir Thorgeirson* κατά Ισλανδίας⁸, το Δικαστήριο του Στρασβούργου έκρινε ότι αγωγή για δυσφήμιση που άσκησαν οι δυνάμεις της τάξεως κατά βιαιότητά τους ενέπιπτε στον θεμιτό σκοπό της προστασίας της υπολήψεως τρίτου. Ούτε αποδόθηκε σημασία στο γεγονός ότι η αρχή που επέβαλε την ποινή ήταν ίδια με εκείνη που επιδίωξε την προστασία της υπολήψεώς της. Έτσι, με την απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2000 στην υπόθεση *Fuentes Bobo* κατά Ισπανίας⁹, το ΕΔΑΔ έκρινε ότι η ποινή που επέβαλε σε έναν από τους υπαλλήλους του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός, εξ αιτίας υβριστικής συμπεριφοράς έναντι ενός των διευθυντών του, επιδίωκε τον θεμιτό σκοπό της προστασίας της υπολήψεως τρίτου.

Εξάλλου, όπως επισήμανε η Επιτροπή, αναρεσίβλητη, κολάζοντας τη συμπεριφορά

του B. Connolly σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του ΚΥΚ δεν ενήργησε ως δημόσιο όργανο που προασπίζεται την υπόληψή του έναντι διοικουμένου αλλ' ως εργοδότης του υπαλλήλου εκείνου που στερείται εντιμότητας σε κολάσιμο βαθμό.

19. Ο ανααιρεσείων καταγγέλλει την υποτιθέμενη νομική πλάνη που συνιστά η μη στάθμιση, με την πρωτόδικη απόφαση, των διαφόρων διακυβευόμενων συμφερόντων. Για τους προεκτεθέντες λόγους, είναι απορριπτέος ο ισχυρισμός ότι η ως άνω έλλειψη οποιασδήποτε ρητής εξισορροπήσεως ισοδυναμεί με παραβίαση της γενικής αρχής περί προστασίας της ελευθερίας εκφράσεως. Φρονώ ότι πρόκειται για ερμηνευτική τεχνική και όχι για ουσιαστική προϋπόθεση συμβιβαστού των βαλλομένων πράξεων με τις διατάξεις της Συμβάσεως. Για τον λόγο αυτό δεν είναι παράδοξο ότι το ΕΔΑΔ ουδέποτε συνήγαγε ότι παραβιάζεται η Σύμβαση εκ του γεγονότος απλώς και μόνον ότι οι εθνικές αρχές δεν έδρασαν κατά τρόπο εμφανίζοντα ρητώς τα χαρακτηριστικά αυτά στοιχεία.

20. Ακόμη καλύτερα, το Δικαστήριο του Στρασβούργου, εξετάζοντας την προϋπόθεση της «αναγκαιότητας σε μια δημοκρατική κοινωνία», ελέγχει αν η επέμβαση θεμελιώνεται σε λυσιτελείς και επαρκείς λόγους και αν είναι αναλογική προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό. Περιορίζομαι να παρατηρήσω ότι με την αναρεσιβαλλόμενη απόφαση το Πρωτοδικείο ακολουθεί κατ' ουσία την ίδια τυπική διαδικασία. Στη σκέψη 154 συνοψίζονται οι λόγοι για τους οποίους η ΑΔΑ θεώρησε ότι παραβιάστηκε η προ-

⁸ — Απόφαση της 25ης Ιουνίου 1992, σειρά Α αριθ. 239, § 58.

⁹ — Αίτηση 39293/98, που δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στη *Recueil des arrêts et décisions*.

βλεπόμενη στο άρθρο 17, παράγραφος 2, του ΚΥΚ διάταξη, ήτοι ότι ο ενδιαφερόμενος δεν είχε ζητήσει προηγουμένως την άδεια δημοσίευσής, ότι δεν μπορούσε να αγνοεί ότι, προβαίνοντας στην ενέργεια αυτή, η αίτησή του δεν θα είχε γίνει δεκτή και ότι η έκδοση του βιβλίου έβλαψε σοβαρά τα συμφέροντα των Κοινοτήτων και ειδικότερα την εικόνα και την υπόληψη της Επιτροπής. Πρόκειται για λόγους προφανούς λυσιτελείας, τους οποίους, επί πλέον, το Πρωτοδικείο θεωρεί επαρκείς, διαπιστώνοντας, με την επόμενη σκέψη, ότι κανένα στοιχείο της αποφάσεως περί παύσεως δεν προσφέρεται για να υποστηριχθεί ο ισχυρισμός ότι θα στοιχειοθετούσαν τη παράβαση του άρθρου 17 ακόμη και αν δεν είχαν θιγεί τα συμφέροντα των Κοινοτήτων. Η διαπίστωση αυτή, εξεταζόμενη υπό το φως της αποστολής που επιτελεί το Πρωτοδικείο, είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτική στην παρούσα συγκυρία. Αντανakλά την άποψη ότι η μη τήρηση της επιβαλλόμενης με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του ΚΥΚ υποχρεώσεως μπορεί απλώς να αποτελέσει θεμέλιο για την επιβολή τόσο σοβαρής κυρώσεως όσο είναι η παύση αν η μη εγκεκριμένη δημοσίευση έθεσε σε κίνδυνο τα κοινοτικά συμφέροντα. Με άλλους λόγους, η απόφαση περί παύσεως λόγω παραβάσεως της ως άνω διατάξεως είναι σύμφωνη προς την απαιτούμενη αναλογικότητα στον βαθμό που εκτιμάται ότι το δημοσιευθέν κείμενο προκάλεσε σοβαρή ζημία στα συμφέροντα της Κοινότητας.

21. Κατά τα λοιπά, με τις σκέψεις 152 και 153 της αποφάσεώς του, το Πρωτοδικείο εκτιμά *in abstracto* τον αναλογικό χαρακτήρα του κατά το άρθρο 17, παράγραφος 2, καθεστώτος. Το ότι δεν χώρησε περισσότερο λεπτομερή εκτίμηση σχετικά με την αναλογικότητα της συγκεκριμένης ποινής που επιβλήθηκε στον B. Connolly εξηγείται από το ότι η ποινή δεν επιβάλλεται αποκλειστικά λόγω παραβάσεως του άρθρου 17, αλλά στηρίζεται στη συνδρομή πλειόνων παραβάσεων, μεταξύ των οποίων καταλέγεται και

εκείνη του άρθρου 12 του ΚΥΚ. Η σφαιρική εκτίμηση χωρεί, αντιθέτως, στα πλαίσια του έκτου λόγου ακυρώσεως που προβλήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου.

22. Έτσι, είναι σαφές ότι το Πρωτοδικείο, ελέγχοντας κατά πόσον η ποινή της παύσεως, στον βαθμό που στηρίζεται στο άρθρο 17 του ΚΥΚ, συμβιβάζεται με τις επιταγές της ελευθερίας εκφράσεως, έλαβε υπόψη του *λυσιτελείς και επαρκείς λόγους* και σχημάτισε ορθώς την κρίση του περί *αναλογικότητας* με γνώμονα το δίκαιο. Εντούτοις, ο αναρreseιών ισχυρίζεται ότι ο έλεγχος της αναγκαιότητας της ποινής στερείται κατά νόμον κύρους στην πρωτόδικη απόφαση. Πάντως, η επιχειρηματολογία του περιορίζεται προφανώς στο ότι, με τη συλλογιστική του, το Πρωτοδικείο, δεν αναφέρθηκε σε «επιτακτική κοινωνική ανάγκη», οπότε πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη.

23. Πρέπει να προστεθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, η άρνηση χορηγήσεως αδείας δικαιολογείται μόνον εφόσον η επίδικη δημοσίευση ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των Κοινοτήτων. Εξυπακούεται ότι η άδεια είναι ο κανόνας και μη χορήγησή της η εξαίρεση. Επί πλέον, στην αλληλουχία αυτή, «διακυβεύω», κατάσταση αφ' εαυτής εξαιρετική, δεν σημαίνει «έχω επίπτωση» ή «θίγω», αλλά ούτε περισσότερο ούτε λιγότερο «θέτω σε κίνδυνο». Έτσι ερμηνεύθηκε ορθώς από το Πρωτοδικείο στα πλαίσια της αποφάσεώς του της 14ης Ιουλίου 2000 στην υπόθεση T-82/99, Cwík κατά Επιτροπής¹⁰. Κρίνοντας προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε υπάλλη-

10 — Συλλογή Υπ.Υπ. 2000, σ. I-A-155 και II-713.

λος της Επιτροπής κατά της αποφάσεως περί μη χορηγήσεως αδειάς για τη δημοσίευση κειμένου, ο κοινοτικός δικαστής έκρινε πρωτοδικώς ότι «σε μια δημοκρατική κοινωνία, στηριζόμενη στο σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η εκ μέρους υπαλλήλου δημόσια έκφραση απόψεων διαφορετικών από εκείνες του οργάνου για λογαριασμό του οποίου εργάζεται ο υπάλληλος δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανή αφ' εαυτής να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των Κοινοτήτων»¹¹. Οι δικαστές του Στρασβούργου αναγνώρισαν επανειλημμένα υπέρ των δικαιοδοτικών οργάνων την ευχέρεια να αναπτύξουν με τη νομολογία τους την έννοια «εφαρμοστέο δίκαιο»¹².

Εν τέλει, δεν αρκεί η απλή διαφορά γνώμης μεταξύ του κοινοτικού οργάνου και του υπαλλήλου του· πρέπει και το κείμενο να είναι ικανό να προκαλέσει σοβαρή ζημία στα συμφέροντα των Κοινοτήτων.

24. Κατά την άποψή μου, μεγαλύτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις επικρίσεις του αναιρεσείοντος ως προς την αρχή που ο ίδιος αποκαλεί καθεστώς εκ των προτέρων λογοκρισίας. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, ένα καθεστώς με τα ως άνω χαρακτηριστικά έρχεται σε αντίθεση τόσο προς την επιταγή του άρθρου 10 της Συμβάσεως όσο και προς τις συνταγματικές παραδόσεις ικανού αριθμού κρατών μελών. Παραλείποντας να αποφανθεί υπό την έννοια αυτή, το Πρωτοδικείο υπέπεσε, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του, σε νομική πλάνη.

25. Οφείλω εξ αρχής να διευκρινίσω ότι συμμερίζομαι την αποστροφή του αναιρεσείοντος προς τα συστήματα που, λιγότερο ή περισσότερο ευθέως, συνεπάγονται την εν γένει επιβολή εκ των προτέρων λογοκρισίας. Κατά την άποψή μου, η λογοκρισία δικαιολογείται μόνο σε εκείνες τις εξαιρετικές περιπτώσεις όπου η καταχρηστική άσκηση της ελευθερίας εκφράσεως θα μπορούσε να επιφέρει σοβαρή βλάβη, κοινωνικώς μη ανεκτή και επί πλέον οριστικώς ανεπανόρθωτη. Μου έρχονται στον νου περιπτώσεις που απαιτούν την προστασία των ανηλίκων από εικόνες και άλλα μέσα ικανά να επηρεάσουν την ομαλή ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους ή την απαγόρευση διασποράς συγκεκρωμένων ιδιωτικής φύσεως ή εμπιστευτικών πληροφοριών.

Πάντως, όπως επισήμανε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 152 και 153 της αποφάσεώς του, το εγκαθιδρυθέν με το άρθρο 17, παράγραφος 2, καθεστώς δεν επιτρέπει στην ΑΔΑ να επιβάλλει λογοκρισία, όπως αυτή νοείται κατά παράδοση. Αφενός, η έκταση εφαρμογής της περιορίζεται σε δημοσιεύσεις που αφορούν τη δράση των Κοινοτήτων και η άρνηση χορηγήσεως αδειάς επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση αν εκτιμάται ότι το έργο θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα της Κοινότητας, εκτίμηση που μπορεί να προσβληθεί ενδίκως. Αφετέρου, η χορήγηση της αδειάς προστατεύει τον υπάλληλο, κατ' όχι ευκαταφρόνητο τρόπο, από τυχόν πειθαρχικές κυρώσεις λόγω της δημοσιεύσεως κειμένου που θέτει όντως σε κίνδυνο τα συμφέροντα των Κοινοτήτων. Θα ήταν εσφαλμένο, αν όχι απλουστευμένο, να εξομοιώνεται ένα καθεστώς που χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία αυτά με τις μορφές λογοκρισίας που απαγορεύουν οι συνταγματικοί κανόνες διαφόρων κρατών μελών.

11 — Ibidem, σκέψη 57.

12 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 8 απόφαση, § 58.

Αντίθετα, πρόκειται για προληπτικό μηχανισμό δικαιολογούμενο από την ειδική σχέση εμπιστοσύνης που πρέπει να πρυτανεύει μεταξύ εργοδότη και εργαζομένων, a fortiori όταν οι τελευταίοι αναλαμβάνουν καθήκοντα δημόσιας φύσεως, όπως συμβαίνει εν προκειμένω. Το ΕΔΑΔ αναγνώρισε, συγκεκριμένα δε με τις αποφάσεις της 26ης Σεπτεμβρίου 1995 στην υπόθεση Vogt κατά Γερμανίας¹³ και της 28ης Οκτωβρίου 1999 στην υπόθεση Wille κατά Λιχτενστάιν¹⁴, που επικαλέστηκε ακριβώς ο αναιρεσείων για να θεμελιώσει τους ισχυρισμούς του, ότι οι υποχρεώσεις και ευθύνες των δημοσίων υπαλλήλων σε σχέση με το άρθρο 10, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ ενέχουν ιδιαίτερη σημασία, γεγονός που δικαιολογεί οι αρμόδιες αρχές να απολαύουν μεγαλύτερου περιθωρίου διακριτικής ευχέρειας προκειμένου να εκτιμούν την ανάγκη επιβολής κυρώσεων¹⁵.

26. Πρέπει, επίσης, να επισημανθεί ότι, σε αντίθεση προς όσα συνάγονται από τους ισχυρισμούς του αναιρεσείοντος, το ΕΔΑΔ δεν καταδίκασε καν, ως αντίθετες προς τη Σύμβαση, κανονιστικές διατάξεις οδηγούσες στην επιβολή γνησίων μορφών λογοκρισίας. Οφείλω να αναφερθώ για μια ακόμη φορά στο καθεστώς που αποτέλεσε αντικείμενο της υποθέσεως Wingrove κατά Ηνωμένου Βασιλείου. Η χορήγηση στο Ηνωμένο Βασίλειο αδειας διανομής — η οποία μπορούσε και να μη χορηγηθεί, μεταξύ άλλων, αν το οπτικοακουστικό έργο κρίνονταν ότι παραβιάζει την ποινική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένης της πατάξεως της βλασφημίας — δεν απάλλαζε τον κάτοχο της από οποιαδήποτε ευθύνη. Πλην όμως, το ΕΔΑΔ περιορίστηκε να αναγνωρίσει, επιβεβαιώνον-

τας την άποψη που εκφράστηκε με την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1991 στην υπόθεση Observer και Guardian κατά Ηνωμένου Βασιλείου¹⁶, ότι «το γεγονός ότι η παρούσα υπόθεση αφορά εκ των προτέρων περιορισμό υπαγορεύει την άσκηση ειδικού ελέγχου εκ μέρους του δικαστηρίου»¹⁷. Έτι περαιτέρω, με την τελευταία αυτή απόφασή του, το ΕΔΑΔ έκρινε ότι, «προκειμένου να διαλύσει οποιαδήποτε επί τούτου αμφιβολία», το άρθρο 10 δεν απαγορεύει αφ' εαυτού κάθε εκ των προτέρων περιορισμό δημοσιεύσεως¹⁸.

27. Αναφορικώς με την ως άνω απόφαση Observer και Guardian κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ο αναιρεσείων συνάγει ότι το Δικαστήριο του Στρασβούργου απαιτεί κάθε καθεστώς εκ των προτέρων περιορισμού να συνδυάζεται με τη δυνατότητα πλήρους και αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου, συμπεριλαμβανομένης της απαιτήσεως να επιδεικνύεται ταχύτητα, γεγονός που η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση και πρακτική δεν επιτρέπουν να τηρείται.

Αρκεί να υπενθυμίσω ότι ο B. Connolly ουδέποτε ζήτησε άδεια προκειμένου να δημοσιεύσει το επίδικο βιβλίο, λόγο για τον οποίο δεν μπόρεσε να ασκήσει το δικαίωμά του να στραφεί ενδίκως προκειμένου να επιτύχει την ακύρωση τυχόν αρνητικής αποφάσεως. Υπό την έννοια αυτή, η επιχειρηματολογία του ενέχει αμιγώς υποθετικό χαρακτήρα, οπότε είναι απορριπτέα.

28. Οι πολυάριθμες αιτιάσεις που περιλαμβάνει ο πρώτος αυτός λόγος αναιρέσεως είναι, κατά συνέπεια, αλυσιτελείς, απαράδε-

13 — Σειρά Α, αριθ. 323.

14 — Αίτηση αριθ. 28396/95, *Recueil des arrêts et décisions* 1999-III.

15 — § 53 της αποφάσεως Vogt κατά Γερμανίας και § 62 και 64 της αποφάσεως Wille κατά Λιχτενστάιν.

16 — Σειρά Α, αριθ. 216.

17 — § 58, in fine, της προαναφερθείσας αποφάσεως Wingrove κατά Ηνωμένου Βασιλείου.

18 — § 60.

κτες ή αβάσιμες, γεγονός που με ωθεί να προτείνω την απόρριψή τους.

βαίωσή της δεν ασκεί εν προκειμένω καμία επιρροή. Άρα, δεν μπορεί να αποδίδεται στο Πρωτοδικείο η φερόμενη αλλοίωση της φύσεως των αποδεικτικών στοιχείων.

Δεύτερος λόγος αναιρέσεως: νομική πλάνη συνιστάμενη στο ότι αγνοήθηκε το γεγονός ότι η υποχρέωση λήψεως αδείας για τη δημοσίευση ενός κειμένου δεν τυγχάνει εφαρμογής επί των υπαλλήλων που τελούν σε καθεστώς αδείας άνευ αποδοχών

29. Ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι η υποχρέωση του άρθρου 17, παράγραφος 2, του ΚΥΚ τυγχάνει εφαρμογής αποκλειστικά και μόνο στην περίπτωση των υπαλλήλων που τελούν σε καθεστώς ενεργού υπηρεσίας και όχι επί εκείνων που βρίσκονται σε άδεια άνευ αποδοχών. Εκτιμά, επίσης, ότι, μη επιτρέποντάς του να επιβεβαιώσει διά μαρτύρων ότι η ερμηνευτική αρχή που επικαλέστηκε συνιστούσε τη συνήθη πρακτική της Γενικής Διευθύνσεως ΙΙ της Επιτροπής, το Πρωτοδικείο αλλοίωσε τη φύση των προσκομισθέντων αποδεικτικών στοιχείων.

30. Ο λόγος αυτός στερείται παντελώς ερείσματος. Όπως απορρέει από τη σκέψη 161 της αποφάσεως της 19ης Μαΐου 1999, από την «αρχή» στην οποία αναφέρεται ο αναιρεσείων, το μόνο που μπορεί να συναχθεί, επ' ευκαιρία άλλης περιόδου αδείας του άνευ αποδοχών κατά το έτος 1985 με σκοπό να εργασθεί επί ένα έτος σε ιδιωτικό χρηματοδοτικό ίδρυμα, ο προαναφερθείς γενικός διευθυντής της γενικής διευθύνσεως ΙΙ είχε κρίνει ότι δεν απαιτούνταν η έγκριση ή ο σχολιασμός των κειμένων που είχε συντάξει το B. Connolly για το εν λόγω ίδρυμα. Η δήλωση αυτή δεν απηχεί αφ' εαυτής οποιαδήποτε πρακτική, ως εκ του ότι η επιβε-

Κατά τα λοιπά, ο λόγος περιορίζεται στην επανάληψη της επιχειρηματολογίας που είχε αναπτυχθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου, χωρίς να αποδυναμώνεται το συμπέρασμα στο οποίο αυτό κατέληξε όταν έκρινε ότι από το άρθρο 35 του ΚΥΚ προκύπτει ότι δεν απεκδύεται την ιδιότητα του υπαλλήλου εκείνος που λαμβάνει άδεια άνευ αποδοχών. Επομένως, εξακολουθεί να υπόκειται στις υποχρεώσεις που υπέχει κάθε υπάλληλος, πλην ρητής διατάξεως περί του αντιθέτου.

Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί παντελώς.

Τρίτος λόγος αναιρέσεως: νομική πλάνη συνιστάμενη στο ότι τα συγγραφικά δικαιώματα λογίζονται ως αμοιβή για τους σκοπούς του άρθρου 11, του παράγραφος 2, του ΚΥΚ

31. Με αμφότερα τα σκέλη του λόγου αυτού αναιρέσεως ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι η εκ μέρους του Πρωτοδικείου ερμηνεία του άρθρου 11, παράγραφος 2, του ΚΥΚ αντίκειται προς το δίκαιο, υπό την έννοια ότι εξομοιώνει εσφαλμένα με αμοιβή, κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως, τα συγγραφικά δικαιώματα δεδομένου ότι δεν συνιστούν αντιστάθμισμα για την παροχή οποιασδήποτε υπηρεσίας ούτε θίγουν την

ανεξαρτησία του υπαλλήλου. Επί πλέον, το κριτήριο που έγινε δεκτό από το Πρωτοδικείο παραβιάζει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας που καθιερώνει το άρθρο 1 του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και αγνοεί τη συνήθη πρακτική της Επιτροπής να εγκρίνει την είσπραξη των εν λόγω δικαιωμάτων εκ μέρους του υπαλλήλου που τελεί σε κατάσταση αδείας άνευ αποδοχών.

Τέλος, η αίτηση που στρέφεται κατά της δεύτερης περιόδου της σκέψης 113 της ίδιας αποφάσεως έχει ως αντικείμενο εκτίμηση του Πρωτοδικείου που διατυπώθηκε ως εκ περισπού, οπότε πρέπει να θεωρηθεί, στην καλύτερη περίπτωση, ως μη ασκούμενη εν προκειμένω επιρροή αίτση.

32. Με τον λόγο αυτό αναιρέσεως, ο αναιρεσείων επαναλαμβάνει ισχυρισμούς που ανέπτυξε ήδη ενώπιον του Πρωτοδικείου στα πλαίσια του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, ισχυρισμούς που απορρίφθηκαν. Με τη σκέψη 108 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως βεβαιώνεται ορθώς ότι η απαγόρευση του άρθρου 11, παράγραφος 2, του ΚΥΚ ενέχει αντικειμενικό χαρακτήρα και καταλαμβάνει κάθε μορφής αμοιβή, ανεξάρτητα από τη φύση της. Δεν χωρεί αμφιβολία ότι τα συγγραφικά δικαιώματα συνιστούν τη συνήθη αντιπαροχή μιας προσωπικής προσπάθειας δημιουργικής φύσεως, οπότε δεν συγχέονται με τις αποδόσεις που προέρχονται επί παραδείγματι από επενδύσεις σε κινητές ή ακίνητες αξίες.

33. Ως εκ τούτου, και ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτέος.

Τέταρτος λόγος αναιρέσεως: πλάνη περί τον ορθό προσδιορισμό και την εκτίμηση των επιβαρυντικών για τον αναιρεσείοντα στοιχείων

Κατά τα λοιπά, δεν στοιχειοθετήθηκε επέμβαση στο δικαίωμα της ιδιοκτησίας του ενδιαφερομένου, από τον οποίο δεν απαιτήθηκαν τα εισπραχθέντα από το προϊόν της πωλήσεως του βιβλίου ποσά, επί πλέον δε, αν γινόταν δεκτή η επίπλαστη επιχειρηματολογία του αναιρεσείοντος, ώστε να θεωρηθεί ότι όντως υπήρξε επέμβαση, αυτή θα δικαιολογούνταν από τον θεμιτό σκοπό της διασφάλισης της ανεξαρτησίας της δημόσιας διοικήσεως που επιδιώκει η διάταξη και θα αποδεικνυόταν εν τέλει αναλογική προς τον εν λόγω στόχο. Τούτο προκύπτει προφανώς από τη συλλογιστική της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, και συγκεκριμένα από τις σκέψεις 110 και 111.

34. Με το πρώτο σκέλος του τέταρτου λόγου αναιρέσεως, ο αναιρεσείων προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι προσδιόρισε τα επιβαρυντικά για τον ίδιο στοιχεία κατά τρόπο διακριτό από τον χρησιμοποιηθέντα στα πλαίσια της πειθαρχικής διαδικασίας, βαρύνοντας έτσι αντικανονικά το έργο της αποδείξεως. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο φέρεται να έχει κρίνει, με τη σκέψη 125 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το επίδικο έργο περιλαμβάνει ορισμένες εκφράσεις «συχνά υβριστικές» σχετικά με τους υπευθύνους της Επιτροπής αλλά και το ίδιο το θεσμικό όργανο, τη στιγμή που δεν το έπραξε η ΑΔΑ με την αναφορά της.

35. Καίτοι αληθεύει ότι το Πρωτοδικείο δεν έκανε κατά γράμμα χρήση των όρων που χρησιμοποίησε η ΑΔΑ στο έγγραφό της προς το πειθαρχικό συμβούλιο, γεγονός παραμένει

ότι, στην εικοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη του εγγράφου αυτού, η ΑΔΑ είχε διαπιστώσει ότι «ο B. Connolly εκτοξεύει απαξιωτικές και αβάσιμες επιθέσεις εναντίον επιτρόπων και άλλων μελών του προσωπικού της Επιτροπής κατά τρόπο μειωτικό για το λειτούργημά του και ανυπόληπτο για την Επιτροπή, σε αντίθεση προς τις απορρέουσες από το άρθρο 12 υποχρεώσεις του». («Mr. Connolly makes certain derogatory and unsubstantiated attacks on Commissioners and other members of the Commission's staff in such a way as to reflect on his position and to bring the Commission into disrepute contrary to his obligations under Article 12».) Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η έκφραση «αβυσσικές εκφράσεις» μπορεί να θεωρηθεί ως κατά τι βαρύτερη από την έκφραση «απαξιωτικές επιθέσεις που είναι μειωτικές», η ανεπαίσθητη σημειολογική διαφορά, αν υφίσταται, δεν είναι ικανή να καταστήσει πλημμελή τη συλλογιστική που ακολουθήσε το Πρωτοδικείο προκειμένου να καταδείξει ότι η ΑΔΑ νομιμοποιούνταν να θεωρήσει ότι η συμπεριφορά του B. Connolly παραβίαζε την κατά το άρθρο 12 του ΚΥΚ υποχρέωσή του περί εντιμότητας.

36. Επομένως, το πρώτο σκέλος του λόγου αυτού στερείται βάσεως.

37. Με το δεύτερο σκέλος του λόγου αναιρέσεως, ο ανααιρεσίαν επικρίνει το Πρωτοδικείο επειδή στη σκέψη 128 της αποφάσεώς του αναγνώρισε ότι το επίδικο βιβλίο εξέφραζε δημοσίως «τη θεμελιώδη αντίθεση του προσφεύγοντος προς την πολιτική της Επιτροπής, την υλοποίηση της οποίας είχε ως αποστολή». Κατ' αυτόν, ο ως άνω ισχυρισμός αποδίδεται εκ νέου στην Επιτροπή, ενώ ουδόλως εμφανίζονταν στην αναφορά της ΑΔΑ μεταξύ των επιβαρυντικών στοιχείων. Επί πλέον, αν οποιαδήποτε εκδήλωση αντιθέσεως προς την πολιτική ενός κοινοτικού οργάνου εκ μέρους των υπαλλήλων του

θεωρούνταν ως παραβίαση της υποχρεώσεως περί εντιμότητας, θα στερούνταν περιεχομένου η ελευθερία εκφράσεως που καθιερώνει το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ. Τέλος, η αποστολή του B. Connolly δεν αφορούσε την υλοποίηση της πολιτικής της Επιτροπής αλλά, μετριοπαθέστερα, όπως περιγράφεται στο έγγραφο του πειθαρχικού συμβουλίου, «την παρακολούθηση των νομοσυστατικών πολιτικών των κρατών μελών και την ανάληψη της υλοποίησής της οικονομικής και νομοσυστατικής ενώσεως».

38. Όλες αυτές οι αιτιάσεις στερούνται βάσεως. Πρώτον, από το έγγραφο περί κινήσεως της πειθαρχικής διαδικασίας προκύπτει ότι ο ενδιαφερόμενος κατηγορούνταν, μεταξύ άλλων, για παράβαση του γενικού καθήκοντος επιδείξεως διακριτικότητας σε σχέση με γεγονότα και πληροφορίες κατά την άσκηση των καθηκόντων του, όπως ορίζει το άρθρο 17, παράγραφος 1, του ΚΥΚ. Η αιτίαση αυτή καλύπτει, κατά μείζονα λόγο, την έκφραση διαφορετικής γνώμης σε σχέση με τα ίδια αυτά γεγονότα και τις πληροφορίες. Εν πάση περιπτώσει, με το έγγραφο διαπιστώνεται ότι, ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου, ενεργούντος ως ανακριτικού οργάνου, η ως άνω αποδοθείσα κατηγορία ήταν διατυπωμένη με σαφείς όρους και ο B. Connolly είχε την ευκαιρία να αμυνθεί. Όσον αφορά τα όρια που επιτρέπεται να επιβάλλονται στην ελευθερία εκφράσεως, αναπέμπω σε όσα εξέθεσα επ' ευκαιρία του πρώτου λόγου αναιρέσεως. Τέλος, η εκτίμηση του περιεχομένου των καθηκόντων του B. Connolly είναι ζήτημα αναγόμενο στα πραγματικά περιστατικά, μη επιδεχόμενο αναίρεση, ενώ, και από τον δικό του ορισμό των καθηκόντων του προκύπτει ότι είχε όντως ως αποστολή να συμβάλει, από της θέσεώς του, στην υλοποίηση της πολιτικής του θεσμικού οργάνου.

39. Με το τρίτο σκέλος του τέταρτου αυτού λόγου αναιρέσεως, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο έσφαλε εκτιμώντας ότι το πειθαρχικό συμβούλιο και η ΑΔΑ ενέμειναν στην αφορώσα παράβαση του άρθρου 12 του ΚΥΚ κατηγορία από την οποία συνάγεται, κατά τον αναιρεσείοντα, ότι παραπλήθηκε η Επιτροπή, όπως προκύπτει από τη στάση που τήρησε με το υπόμνημά της αντικρούσεως.

Χωρίς να αναγνωρίζω ως ορθά τα δαιδαλώδη συμπεράσματα στα οποία καταλήγει ο εκπρόσωπος του αναιρεσείοντος με αφετηρία τη δικονομική στάση της Επιτροπής, αρκεί να επισημάνω ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν είναι αποφασιστικός ο λόγος της αναιρεσιβλήτης σχετικά με την πειθαρχική διαδικασία ενώπιον του δικαστή της νομιμότητας.

40. Κατόπιν αυτού, προτείνω την απόρριψη του τέταρτου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος είναι εν μέρει απαράδεκτος και αβάσιμος κατά τα λοιπά.

Πέμπτος λόγος αναιρέσεως: πεπλανημένη αιτιολογία της αποφάσεως σε σχέση με τον ορισμό των κατηγοριών εις βάρος του αναιρεσείοντος

41. Ο B. Connolly επισημαίνει ότι εγκαίρως είχε προειδοποιήσει εγγράφως ότι, σε περίπτωση κατά την οποία το πειθαρχικό συμβούλιο σκόπευε να λάβει υπόψη κατηγορίες επί της ουσίας στηριζόμενες στο άρθρο 12 του ΚΥΚ, όφειλε να αναστείλει την πειθαρχική διαδικασία και να αναπέμψει την περίπτωση στην ΑΔΑ προκειμένου να τύχει ακρόασεως ο ενδιαφερόμενος επί των συγκεκριμένων κατηγοριών. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο έσφαλε κατά νόμον εκτιμώντας ότι οι εις βάρος του κατηγορίες περιελάμβαναν όχι μόνον τυπικές παραβάσεις των άρθρων 11, 12 και 17 του ΚΥΚ αλλά και άλλες σχετικά με

το περιεχόμενο του βιβλίου. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη, απαντώντας με επιχειρήματα που άπτονται της δυσφημιστικής φύσεως του βιβλίου σε ισχυρισμούς που αφορούν την κατηγορία για τη δημοσίευση γνώμης αντίθετης προς την πολιτική της Επιτροπής.

42. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως επαναλαμβάνει τα επιχειρήματα που ανέπτυξε ο αναιρεσείων ενώπιον του Πρωτοδικείου και αντιμετωπίστηκαν δεόντως στις σκέψεις 40 επ. της αποφάσεώς του, χωρίς, κατά την κρίση μου, να έχει χωρήσει πλάνη δυνάμει να στοιχειοθετηθεί αναιρέση. Εκείνο που ενδιέφερε το Πρωτοδικείο ήταν να ανασκευάσει την άποψη του αναιρεσείοντος ότι μεταξύ των πραγματικών περιστατικών που του προσάπτονταν δεν έπρεπε να συμπεριληφθεί κανένα σχετικό με το περιεχόμενο του βιβλίου, γεγονός που αφορούσε το ζήτημα της προσβολής της αξιοπρεπείας του λειτουργήματος. Αφ' ης στιγμής το αντικείμενο του βιβλίου καταλεχθεί μεταξύ των προσαπτομένων πραγματικών περιστατικών, ο ακριβής νομικός χαρακτηρισμός που πρέπει να αποδοθεί στις εκεί περιλαμβανόμενες εκφράσεις μπορεί να προσδιοριστεί κατά την πορεία της ανακρίσεως, υπό την επιφύλαξη των δικαιωμάτων άμυνας. Κατά τα λοιπά, η προειδοποίηση του B. Connolly προς το πειθαρχικό συμβούλιο αφορά συγκεκριμένα τις στηριζόμενες στο άρθρο 12 κατηγορίες, στοιχείο που δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως αποδεικτικό στοιχείο της φερόμενης συγχύσεως που ο αναιρεσείων αποδίδει στο Πρωτοδικείο.

43. Από τα προεκτεθέντα συνάγω κατ' ανάγκην ότι και ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί, τη φορά αυτή ως προδήλως αβάσιμος.

Έκτος λόγος αναιρέσεως: πλάνη συνιστάμενη στην εκτίμηση των κατηγοριών που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο κατ' αντιπαράθεση διαδικασίας και στην υποκατάσταση λόγων

44. Με το πρώτο σκέλος του έκτου λόγου αναιρέσεως, ο αναιρεσείων προσάπτει στο Πρωτοδικείο για μια εισέτι φορά ότι, με τη συλλογιστική του, έκανε δεκτό γεγονός που δεν είχε αποδειχθεί κατά τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας σχετικά με την εκδήλωση ασυμφωνίας γνώμης μεταξύ του B. Connolly και της Επιτροπής σε σχέση με την εγκαθίδρυση της οικονομικής και νομισματικής ενώσεως, ορμώμενο προφανώς από χωρίο του επίδικου βιβλίου που δεν καταλέγεται μεταξύ των όσων του προσάπτονται.

45. Αρκεί να διευκρινίσω, όπως πράττει το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 97 της αποφάσεώς του, ότι η γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου, τιλοφορούμενη «II. Οι εξηγήσεις του B. Connolly, ο οποίος συνοδευόταν από τον δικηγόρο Van Gehuchten», περιλαμβάνει ομολογία του ίδιου του B. Connolly σχετικά με τη ριζική διαφωνία του με την πολιτική της Επιτροπής, όπως αυτή εκφράζεται στο βιβλίο του. Η διαφωνία εκείνη, επιπλέον, ήταν προφανής και γνωστή και το βιβλίο είναι απλώς και μόνον η εκδήλωσή της, όπως συνάγεται από το χωρίο που επέλεξε το Πρωτοδικείο. Άρα, δεν πρόκειται για έμφαση σε ένα αποδεικτικό στοιχείο που δεν αποτέλεσε αντικείμενο κατ' αντιπαράθεση συζητήσεως αλλά για παραπομπή ενός χωρίου από το επίδικο βιβλίο προς αποσαφήνιση ενός γεγονότος, το οποίο, εκτιμώντας ότι είναι γνωστό στα πλαίσια της κυρίαρχης εξουσίας του να εκτιμά τα πραγματικά περιστατικά, το Πρωτοδικείο είχε τη δυνατότητα να θεωρήσει ως αποδειχθέν.

46. Το δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού βάλλει κατά της αληθείας των διαπιστώσεων

εκ μέρους του πειθαρχικού συμβουλίου που περιλαμβάνει το προαναφερθέν σημείο της γνώμης του. Ο ισχυρισμός αυτός είναι προδήλως απαράδεκτος στον βαθμό που σκοπεί σε νέα εκτίμηση των πραγματικών στοιχείων που έλαβε υπόψη το Πρωτοδικείο. Από την ανάγνωση του πρακτικού της συνεδριάσεως του πειθαρχικού συμβουλίου, από την επίκληση του οποίου ο αναιρεσείων επιδιώκει προφανώς να θεμελιώσει πλάνη συνιστάμενη σε αλλοίωση, αναδύεται, αντιθέτως, ειδικότερα δε στη σελίδα 4 αυτού, η ορθότητα της συνθέσεως της γνώμης του πειθαρχικού συμβουλίου, όπως αυτή αποτυπώνεται στο επίδικο σημείο.

47. Εν τέλει, ο έκτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί όπως και οι προηγούμενοι.

Έβδομος λόγος αναιρέσεως: πλάνη περί την εκτίμηση συνιστάμενη στη διαπίστωση ότι ο αναιρεσείων δεν ισχυρίστηκε, στα πλαίσια της τελευταίας ακροάσεώς του ενώπιον της ΑΔΑ, ότι οι κατηγορίες στις οποίες στηρίχθηκε η γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου έπρεπε να εκληφθούν ως νέα πραγματικά περιστατικά ούτε ότι ζήτησε να κινηθεί εκ νέου η πειθαρχική διαδικασία

48. Ο B. Connolly αμφισβητεί την εκ μέρους του Πρωτοδικείου με τη σκέψη 47 της αποφάσεώς του εκτίμηση, σύμφωνα με την οποία, κατά τη διάρκεια της ακροάσεως ενώπιον της ΑΔΑ στις 9 Ιανουαρίου 1996, δεν ισχυρίστηκε ότι οι κατηγορίες στις οποίες θεμελιωνόταν η γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου ήταν νέες ούτε ότι ζήτησε να κινηθεί εκ νέου η δικαστική διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 11 του παραρτήματος IX του ΚΥΚ. Κατά τον αναιρεσείοντα, από το πρακτικό της εν λόγω ακροάσεως προ-

κύπτει ότι ο εκπρόσωπός του κατέθεσε πάραυτα στην ΑΔΑ την έγγραφη υπεράσπισή του ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου, όπου, μεταξύ άλλων, ζητούσε την αναστολή της διαδικασίας και την αναπομπή της υποθέσεως στην ΑΔΑ προκειμένου να χωρήσει νέα ακρόαση, εφόσον το πειθαρχικό συμβούλιο επιθυμούσε να επικαλεστεί παραβίαση της ουσιαστικής διατάξεως του άρθρου 12 του ΚΥΚ.

49. Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου δεν νομίζω ότι είναι προδήλως εσφαλμένη στον βαθμό που, όσον αφορά το σημείο που ενδιαφέρει εν προκειμένω, το πρακτικό της ακροάσεως της 9ης Ιανουαρίου 1996 δεν περιλαμβάνει καμία ρητή αμφισβήτηση σχετικά με τη διατύπωση νέων κατηγοριών αλλ' απλώς και μόνον μια σφαιρική παραπομπή στον φάκελο άμυνας που υποβλήθηκε ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου.

Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, με τη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο αναπτύσσει τη συλλογική του, και μάλιστα πέραν του επιβαλλόμενου μέτρου, μολονότι είχε καταλήξει εκ προοιμίου στο συμπέρασμα ότι η απόφαση της ΑΔΑ εξέθετε τα προσεπτόμενα στον Β. Connolly πραγματικά περιστατικά κατά τρόπον αρκούντως σαφή ώστε αυτός να είναι σε θέση να ασκήσει τα δικαιώματά του άμυνας. Ως εκ τούτου, ο λόγος αναιρέσεως παρίσταται σε κάθε περίπτωση ως μη δυνάμενος να ασκήσει επιρροή.

50. Από τα προηγηθέντα έπεται ότι και ο έβδομος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Όγδοος λόγος αναιρέσεως: πεπλανημένη αιτιολόγηση συνιστάμενη στο ότι δεν δόθηκε η προσήκουσα απάντηση σε ισχυρισμό που διατυπώθηκε κατά τη διάρκεια της πρωτόδικης δίκης

51. Στη σκέψη 48 της αποφάσεώς του, το Πρωτοδικείο αναγνωρίζει ότι όσα διαλαμβάνει το σημείο 19 της αναφοράς διαφεύδουν τον ισχυρισμό του αναιρεσείοντος ότι δεν του είχε προσαφθεί, με την ως άνω αναφορά, το γεγονός ότι δημοσίευσε άρθρο και έδωσε συνέντευξη στις 6 και 24 Σεπτεμβρίου 1995 αντίστοιχα.

Ο αναιρεσείων ισχυρίζεται, πάντως, ότι εκείνο που κατήγγειλε έγκαιρα δεν ήταν η έλλειψη μνείας των ως άνω γεγονότων στην αναφορά της ΑΔΑ, αλλά το γεγονός ότι δεν έτυχε ακροάσεως από την τελευταία σε σχέση με αυτά.

52. Και ο λόγος αυτός στερείται παντελώς λυσιτελείας, ενώ η εξέτασή του δεν θα είχε καμία νομική αποτελεσματικότητα. Επιμένω, πάντως, ότι εκείνο που ενδιέφερε τον δικαστή της ουσίας να τονίσει, όπως άλλωστε έπραξε, είναι ότι ο αναιρεσείων γνώριζε τα γεγονότα που του προσάπτονταν και δεν μπορούσε να προβάλει τον ισχυρισμό ότι εθίγησαν καθ' οιονδήποτε τρόπο τα δικαιώματά του άμυνας.

53. Ο όγδοος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως μη δυνάμενος να ασκήσει επιρροή.

Ένατος λόγος αναιρέσεως: πλάνη περί την αντιμετώπιση και εκτίμηση του αποδεικτικού στοιχείου με το οποίο επιδιώχθηκε να στοιχειοθετηθεί η αντικανονικότητα της ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου διαδικασίας

54. Με τα δύο σκέλη του λόγου αυτού αναιρέσεως, ο αναιρεσείων προσάπτει στον δικαστή της ουσίας ότι, με τις σκέψεις 74, 84, 95 και 101 της αποφάσεώς του, δεν συνήγαγε τα ορθά συμπεράσματα από την προσκομισθείσα ως αποδεικτικό στοιχείο τεκμηρίωση ούτε έκανε χρήση στην πράξη των πρόσθετων αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίστηκαν. Σε αντίθετη περίπτωση, θα κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου διαδικασία είχε διεξαχθεί αντικανονικά. Συγκεκριμένα, το αναγκαστικό όργανο παρέβη την υποχρέωσή του να συντάξει έκθεση, το πειθαρχικό συμβούλιο εκπλήρωσε τα καθήκοντά του με επιπολαιότητα και μεροληψία, αν ληφθεί υπόψη η στάση που τήρησε ο πρόεδρος του, και έσπευσε να εκδώσει τη γνώμη του, χωρίς να μελετήσει τον φάκελο της υπερασπίσεως. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο δεν έδωσε συνέχεια στην πρόταση του B. Connolly να αποδείξει διά μαρτύρων τον αντικανονικό χαρακτήρα της ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου διαδικασίας.

55. Με τον λόγο αυτό αναιρέσεως, ο αναιρεσείων αποπειράται απλούστατα να υπαγάγει στον έλεγχο του Δικαστηρίου ζητήματα αφορώντα την αντιμετώπιση και εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, θέμα απαράδεκτο στα πλαίσια της αναιρέσεως. Σε σχέση με την υποτιθέμενη πλάνη που έγκειται στο ότι δεν κλήθηκαν να καταθέσουν μάρτυρες που είχε προτείνει ο ενδιαφερόμενος προκειμένου να αποδείξει την μεροληψία του πειθαρχικού συμβουλίου, αρκεί να υπογραμμισώ — όπως έπραξε η Επιτροπή — ότι, για να νομιμοποιηθεί να ζητήσει από το Πρωτοδικείο να διατάξει το μέτρο αυτό, ο B. Connolly όφειλε να είχε προσκομίσει

στοιχεία αρκούντως σαφή για τη λυσιτέλεια και την ενδεχόμενη αποτελεσματικότητά τους.

56. Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η απόρριψη και του ένατου λόγου αναιρέσεως.

Δέκατος λόγος αναιρέσεως: πλάνη περί την αντιμετώπιση του αποδεικτικού στοιχείου σχετικά με τη φερόμενη κατάχρηση εξουσίας

57. Ο αναιρεσείων προσάπτει επί πλέον στο Πρωτοδικείο ότι δεν έδωσε συνέχεια, χωρίς καμία προς τούτο αιτιολογία, στο αίτημά του να συμπεριληφθεί στη δικογραφία το έγγραφο της 28ης Ιουλίου 1995 σχετικά με τον υπολογισμό της μειώσεως του μισθού του σε περίπτωση παύσεως, με το οποίο αίτημα επιδίωξε να αποδείξει τον ισχυρισμό του περί καταχρήσεως εξουσίας στα πλαίσια της αποφάσεως περί παύσεως.

58. Πρόκειται και πάλι για μη ασκούντα επιρροή λόγο υπό την έννοια ότι η ενδεχόμενη εξέτασή του δεν θα ήταν αρχική να δικαιολογήσει την εξαφάνιση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως με βάση τα περί καταχρήσεως εξουσίας. Κατά τα λοιπά, περιορίζομαι να παρατηρήσω ότι, στη σκέψη 174 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το εν λόγω έγγραφο δεν επηρέαζε συγκεκριμένα το ζήτημα της παύσεως του αναιρεσείοντος καθόσον δεν ήταν ικανό να αποτελέσει απόδειξη ότι συντρέχει η φερόμενη πλημμέλεια. Εκτιμώντας ότι το εν λόγω έγγραφο ήταν άσχετο προς τις υποστηριζόμενες συνέπειες, το Πρωτοδικείο δεν είναι δυνατόν, αποφασίζοντας να μην ενσωματώσει το έγγραφο στον φάκελο της

υποθέσεως, να υπέπεσε σε πλάνη ως προς την αντιμετώπιση του αποδεικτικού στοιχείου.

59. Επομένως, επιβάλλεται η απόρριψη του δέκατου λόγου αναιρέσεως.

Ενδέκατος λόγος αναιρέσεως: έλλειψη αιτιολογήσεως σε σχέση με ισχυρισμούς σκοπούντες να αποδείξουν την κατάχρηση εξουσίας

60. Με τον λόγο αυτό αναιρέσεως, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο, με τις σκέψεις 172 έως 175 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεώς του, δεν έδωσε απάντηση σε συγκεκριμένα στοιχεία δυνάμενα να φέρουν στο φως την κατάχρηση εξουσίας στα πλαίσια της πειθαρχικής διαδικασίας, όπως επί παραδείγματι τις καταγγελίες σχετικά με την ύπαρξη «παράλληλων διαδικασιών», την «έλλειψη απαντήσεως επί του ακριβούς περιεχομένου της πειθαρχικής διαδικασίας σε σχέση με τα άρθρα 11, 12 και 17 του ΚΥΚ», την «έλλειψη λογικής αλληλουχίας μεταξύ της μείζονος προτάσεως και της επακόλουθης προτάσεως στα πλαίσια της πειθαρχικής διαδικασίας», το ότι «η Επιτροπή ενέμενε με τα έγγρατά της ότι το πειθαρχικό συμβούλιο ουδόλως όφειλε να αναγνώσει το επίδικο βιβλίο» ή την «ενεργό και μη αντικειμενική εμπλοκή του Γενικού Γραμματέα υπό την ιδιότητά του ως προέδρου του πειθαρχικού συμβουλίου».

61. Όπως επισημαίνει ορθά η Επιτροπή, από τις σκέψεις 171 έως 175 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο δεν θεώρησε τις καταγγελίες του αναιρεσείοντος ως «αντικειμενικές, λυσιτελείς και συγκλίνουσες ενδείξεις», ικανές να καταστήσουν αξιόπιστη την άποψή του ότι η ποινή που του επεβλήθη επιδίωκε σκοπό διάφορο από εκείνο της διαφυλάξεως της εσωτερικής τάξεως της κοινοτικής δημόσιας διοικήσεως. Η υποχρέωση αιτιολογήσεως των αποφάσεών τους δεν προϋποθέτει ότι τα δικαστήρια οφείλουν να απαντούν εμπεριστατωμένα σε όλα τα προβληθέντα επιχειρήματα ένα προς ένα¹⁹. Ο αναιρεσείων δεν απέδειξε ότι οι ισχυρισμοί του ήσαν αρκούντως σαφείς και ακριβείς και στηρίζονταν σε πρόσφορα αποδεικτικά στοιχεία²⁰, ώστε, ως εκ του ότι δεν τους δόθηκε εμπεριστατωμένη απάντηση, η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση να στερείται αιτιολογίας.

62. Άρα, ο ενδέκατος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Δωδέκατος λόγος αναιρέσεως: πλάνη περί τα τεκμαιρόμενα ως αποδεικτικά στοιχεία και περί τους κανόνες αποδοχής τους ως τοιούτων

63. Ο αναιρεσείων καταγγέλλει λογικό ρήγμα στη συλλογιστική του Πρωτοδικείου, και συγκεκριμένα στη σκέψη 155 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, όπου κρίνεται

19 – Βλ., όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, την απόφαση του ΕΔΑΔ Van de Hurk κατά Κάτω Χωρών της 19ης Απριλίου 1994, σειρά Α, αριθ. 288, § 20.

20 – Βλ., επίσης, την απόφαση του ΕΔΑΔ Ruiz Torija κατά Ισπανίας της 9ης Δεκεμβρίου 1994, σειρά Α, αριθ. 303-Α, § 30.

ότι «από την απόφαση περί παύσεως δεν μπορεί να συναχθεί ότι η προσαπτόμενη στον προσφεύγοντα παράβαση του άρθρου 17, παράγραφος 2, του ΚΥΚ θα του αποδιδόταν ακόμη και αν δεν συνέτρεχε καμία προσβολή του συμφέροντος των Κοινοτήτων, οπότε το περιεχόμενο που προσδίδει στην εν λόγω διάταξη η ΑΔΑ δεν παρίσταται ως υπερβολικό σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο και, συνακόλουθα, ούτε ως αντίθετο προς την αρχή της ελευθερίας εκφράσεως». Σύμφωνα με τον αναιρεσιόντα, το Πρωτοδικείο συμπεραίνει ότι συντρέχει ένα άγνωστο γεγονός από ένα αβέβαιο γεγονός, ενώ ίδιο των τεκμηρίων είναι από ένα βέβαιο γεγονός να προκύπτει ένα άγνωστο γεγονός. Εξάλλου, η αβεβαιότητα ενός συλλογισμού («δεν μπορεί να συναχθεί...») δεν επιτρέπει την έγκυρη διατύπωση οποιασδήποτε συλλογιστικής.

64. Κατά την άποψή μου, η έλλειψη λογικής που επιδιώκει να επινοήσει ο αναιρεσιόων οφείλεται στη μη ενδεδειγμένη και εκτός αλληλουχίας ανάγνωση του χωρίου περί του οποίου πρόκειται. Πράγματι, όπως αναγνωρίζεται στη σκέψη 140 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ο αναιρεσιόων ισχυρίστηκε ότι το καθεστώς προηγούμενης αδείας επιτρέπει την άσκηση μιας «άνευ ορίων λογοκρισίας», αντίθετης προς τη διάταξη του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ. Με τη σκέψη 152, ορθώς το Πρωτοδικείο απέρριψε την άποψη αυτή, υπενθυμίζοντας τον εξαιρετικό χαρακτήρα της αρνήσεως χορηγήσεως της αδείας, η οποία δικαιολογείται μόνον εφόσον η επίδικη δημοσίευση είναι δυνατόν να θίξει τα συμφέροντα των Κοινοτήτων. Ακολουθώντας (σκέψη 154), το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η απόφαση περί παύσεως στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στο ότι η συμπεριφορά του αναιρεσιόωντος προκάλεσε σοβαρή ζημία στα συμφέροντα των Κοινοτήτων και ειδικότερα στην υπόληψη και την εικόνα της Επιτροπής. Και καταλήγει (σκέψη 155) ότι ουδώς μπορεί να υποστηριχθεί ότι θα είχε επιβληθεί η ποινή της παύσεως λόγω παραβάσεως του άρθρου 17, παράγραφος 2, ακόμη και αν δεν

είχε θιγεί το κοινοτικό συμφέρον, οπότε στερείται ερείσματος η προβαλλόμενη άποψη ότι πρόκειται για «άνευ ορίων λογοκρισία». Έχοντας έτσι απορρίψει, τόσο σε αφηρημένο όσο και σε συγκεκριμένο επίπεδο, τη δυνατότητα το άρθρο 17, παράγραφος 2, να αποτελεί πρόσχημα για την απαγόρευση οποιασδήποτε μορφής δημοσιεύσεως, όπως ισχυρίζεται ο αναιρεσιόων, το Πρωτοδικείο μπορούσε ανεμπόδια να κρίνει, όπως έπραξε, ότι ο επιβληθείς στην πράξη περιορισμός δεν ήταν δυσανάλογος σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό.

65. Επομένως, ο δωδέκατος λόγος αναιρέσεως αντλείται από προδήλως εσφαλμένη ανάγνωση της αποφάσεως, οπότε επιβάλλεται η απόρριψή του.

Δέκατος τρίτος λόγος αναιρέσεως: έλλειψη αιτιολογήσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως

66. Με τον τελευταίο λόγο αναιρέσεως, ο αναιρεσιόων ισχυρίζεται ότι, όπως προκύπτει από την εξέταση των λόγων αναιρέσεως, δεν αποδείχθηκαν οι προσαπτόμενες στον ίδιο παραβάσεις. Εξ ου, η εκτίμηση της αναλογικότητας της ποινής φέρει το στίγμα της πλημμέλειας δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο εκκινεί με τη διαπίστωση ότι «αποδείχθηκαν τα προσαπτόμενα στον προσφεύγοντα πραγματικά περιστατικά» (σκέψη 166).

Αφετέρου, πάσχει ελάττωμα το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Πρωτοδικείο ότι δεν συντρέχει κατάχρηση εξουσίας (σκέψη 175) επειδή δεν έγινε κατ' ουσία χρήση ουσιώδους αποδεικτικού στοιχείου, μη συμπεριλαμβανοντας εν προκειμένω το έγγραφο της 28ης Ιουλίου 1995 σχετικά με τον υπολογισμό της μειώσεως των αποδοχών σε περίπτωση παύσεως.

και ειδικότερα της αλυσιτελείας των προσκομισθέντων αποδεικτικών στοιχείων.

68. Επομένως, και ο δέκατος τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτέος ως προδήλως αβάσιμος.

67. Ο πρώτος ισχυρισμός απορρίπτεται κατ' ανάγκην με την απόρριψη όλων και καθενός χωριστά των υπολοίπων λόγων, όπως προτείνω.

Δικαστικά έξοδα

69. Δυνάμει του άρθρου 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο οποίος τυγχάνει εφαρμογής σε περίπτωση αναιρέσεως σύμφωνα με το άρθρο 118, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επομένως, αν απορριφθούν, όπως προτείνω, οι δεκατρείς λόγοι αναιρέσεως που προβάλλει ο αναιρεσείων, ο τελευταίος πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Όσον αφορά τον δεύτερο ισχυρισμό, επαφίεμαι σε όσα ανέφερα επ' ευκαιρία της εξετάσεως του δέκατου λόγου αναιρέσεως

Πρόταση

70. Για τους προεκτεθέντες λόγους, προτείνω στο Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η αναίρεση είναι εν μέρει απαράδεκτη και εν μέρει αβάσιμη, οπότε επιβάλλεται η απόρριψή της και η καταδίκη του αναιρεσειόντος στα δικαστικά έξοδα.